

Kokeessa on yhdeksän tehtävää.

Tehtävien 1-6 maksimipistemäärä on 20. Tehtävien 7-9 maksimipistemäärä on 30.

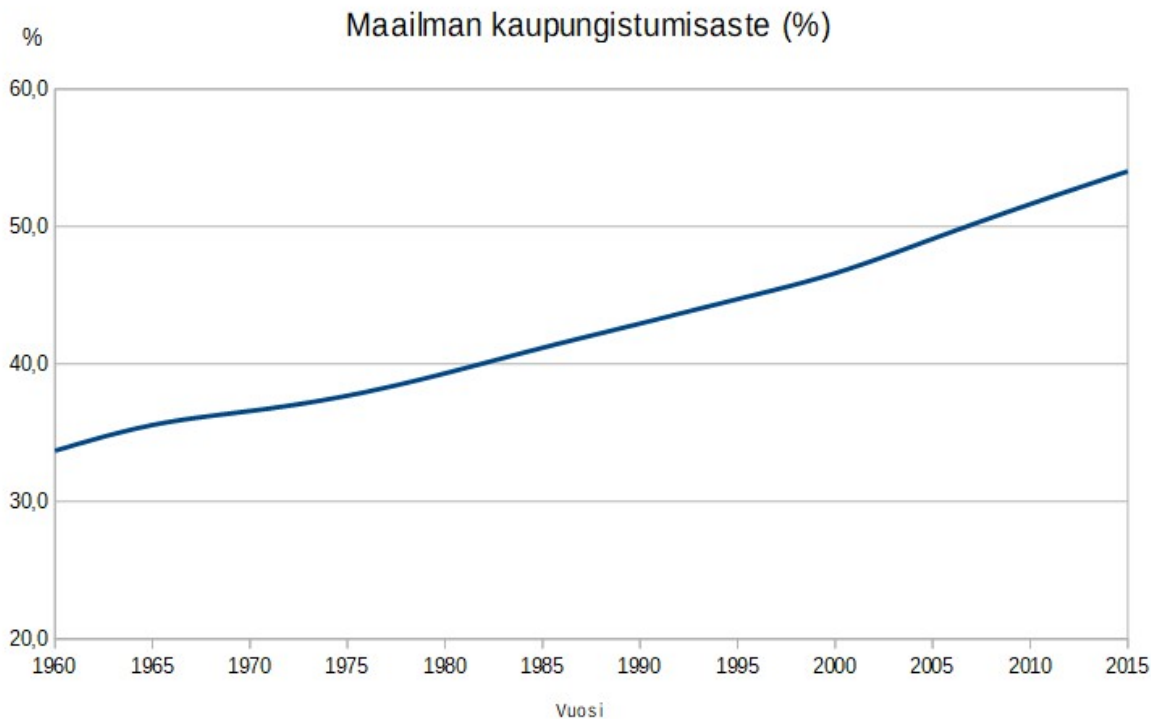
Vastaa yhteensä VIITEEN tehtävään. Vastauksista korkeintaan KAKSI saa olla laajempia (30 pisteen) tehtäviä.

20 pisteen tehtävät (1 – 6):

1. Tutustu oheiseen kuvaajaan kaupungistumisen historiasta. Kuvaaja esittää kaupungeissa asuvan väestön osuuden koko maailman väestöstä vuosina 1960-2015.

a) Tutki kuviota kaupungistumisasteesta. Miten kaupungistumisaste on muuttunut vuosina 1960-2015? Mikä on mahdollistanut kuvion mukaisen muutoksen? (10 p.)

b) Arvioi kaupunkien merkitystä yhteiskuntien taloudelliselle, kulttuuriselle ja sosiaaliselle kehitykselle koko 1900-luvulla. (10 p.)

Lähde: YK (The United Nations Population Divisions World Urbanization Prospects)

2. Korean niemimaa jakautui 1900-luvun puolivälissä ja on sen jälkeen pysynyt yhtenä maailmanpolitiikan kriisipesäkkeenä.

a) Miten ja miksi Korean niemimaa jakautui 1900-luvun puolivälissä? (10 p.)

b) Miksi Korea on pysynyt nykypäivään asti maailmanpolitiikan kriisipesäkkeenä? (10 p.)

3. Miten Suomen ja Venäjän suhde kehittyi 1800-luvun lopusta itsenäistymiseen saakka? (20 p.)

4. Selvitä, minkälainen merkitys uskonnolla oli antiikin Kreikassa ja Roomassa. (20 p.)

5. Suomen ensimmäinen yliopisto Turun Akatemia perustettiin vuonna 1640. Kuningatar Kristiinan nimissä 26.3.1640 annetussa perustamiskirjassa yliopiston tarvetta perusteltiin seuraavasti:

“--- Varsinkin sen jälkeen, kun kristinusko on alkanut valaista maailmaa, ovat useat kristityt kuninkaat ja hallitsijat samoin mitä parhaiten pitäneet tästä [yliopisto-opetuksesta] huolta, antamalla sille opetukselle ja kasvatukselle, joka ensin kouluissa aloitetaan ja sitten kymnaaseissa ja akatemioiden harjoitetaan ja viljellään, suuren arvon varmimpana perustana ja keinona, joiden avulla, koska niissä syntyy hyvä hallitus ja järjestys, maata ja kansaa ruumiillisessa suhteessa johdatetaan ja hallitaan sekä opetetaan ja perehdytetään kaikkeen muuhun, mikä voi auttaa heitä oikeaan Jumalan tuntemiseen, kunniaan ja hyveeseen sekä kristilliseen elämään.

--- Hänen Kuninkaallinen majesteettinsa, meidän rakas herra isä-vainajamme kuningas Kustaa Aadolf Suuri, --- on katsonut tärkeäksi saattaa koululaitoksen tässä valtakunnassa oikeaan ja asianmukaiseen kuntoon ja siinä tarkoituksessa parantanut ja uudistanut Upsalan akatemian, sitten perustanut ja pystyttänyt uuden akatemian Tarttoon Liivinmaalle sekä useita kymnaaseja tähän valtakuntaan, mutta varsinkin Suomen nuorisoa varten asettanut kymnaasin Turun kaupunkiin, jotta Suomen koululaitos, joka osaksi oli häviöön joutunut, osaksi lienee ollut rappeutumassa, saataisiin taas parannetuksi sellaiseen kuntoon, jota Jumalan seurakunnan ja maallisen hallituksen hyöty kohtuudella vaatii ja joka muutoin on tämän maan osan tarpeille tärkeitä.

Muistaen, mitä Hänen korkeasti kunnioitettu majesteettinsa tässä suhteessa kiitettävällä tavalla on tehnyt ja määrännyt, olemme ottanut tämänkin asian armossa harkittavaksemme ja hyväksi nähnyt saman tunteen vaatimuksesta, vapaiden tieteiden paremmaksi viljelemiseksi ja harjoittamiseksi, Suomen suuriruhtinaskuntamme kunniaksi ja kaunistukseksi, enentää, lisätä ja parantaa mainitun kymnaasin asemaa ja sen sijalle mainittuun Turun kaupunkiimme asettaa ja perustaa akatemia eli yliopiston, jossa kaikkia luvallisia oppiaineita, kuten pyhää Raamattua, lakia ja oikeutta, lääke- ja muita tieteitä opetettakoon ja harjoitettakoon. ---”

Lähde: Juvä – Niitemaa – Tommila, Suomen historian dokumentteja 1, Otava 1968.

a) Arvioi lähdetekstissä annettuja syitä Turun akatemian perustamiselle. (10 p.)

b) Millaiset mahdollisuudet suomalaisilla oli koulunkäyntiin ja opiskeluun ennen Turun akatemian perustamista? (10 p.)

6. Alla on kahden 1800-luvulla eläneen yhdysvaltalaisen näkemykset Pohjois-Amerikan intiaaneista.

- a) Vertaile George Catlinin ja Horace Greeleyn näkemyksiä Amerikan alkuperäisasukkaista? (10 p.)
 b) Arvioi tekstejä historiallisina lähteinä. (10 p.)

“Sen perusteella mitä olen näinyt näistä kansoista sanon, ettei heidän luonteessaan ole mitään erityisen outoa. Heidän luonteensa on yksinkertainen ja helposti ymmärrettävä, jos tutustumme siihen oikealla tavalla. Amerikkalainen intiaani on alkuperäisessä tilassaan rehellinen, uskollinen, urhea, sotaisa, raaka, kostonhimoinen, sinnikäs – kuitenkin kunniakas, ajatteleva ja uskonnollinen olento.”

George Catlin, *Letters and Notes on the Manners, Customs and Condition of the North American Indians* (1841).

Catlin oli yhdysvaltalainen taidemaalari, kirjailija ja matkailija, joka tutki vuosikautia intiaanikulttuureja, joiden pelkäksi katoavan kokonaan. Hän halusi säilyttää niitä maalaamalla.

“Intiaanit ovat lapsia. Heidän sotansa, sopimuksensa, asuntonsa, käsityötaitonsa, mukavuutensa kuuluvat kaikki ihmisen olemassaolon alhaisimpiin aikoihin. Surkeina ja petollisina, ylpeinä ja vailla arvoa, laiskoina ja kurjina, he joko keikailevat tai juovat kurjan elämänsä ja pidemmän päälle suovat maailmalle helpotuksen kuolemalla näin.”

Horace Greeley, yhdysvaltalainen lehtimies ja poliitikko teoksessa *An overland journey, from New York to San Francisco in the summer of 1859*.

Greeley vannoi niin sanottua ”manifestin” –käsitteen nimiin. Käsite oli vakiintunut tarkoittamaan valkoisille amerikkalaisille annettua tehtävää: sen mukaan Yhdysvaltain piti laajeta ja ottaa haltuunsa koko Pohjois-Amerikan manner. Greeley kirjoitti tekstin tehtyään matkan läpi Yhdysvaltojen kesällä 1859.

30 pisteen tehtävät (7 – 9):

7. Très Riches Heures on 1400-luvun Ranskasta peräisin oleva kuvitettu rukouskirja. Rukouskirjan tilasi Berry'n herttua, joka on kuvattu istumassa sinisessä kaavussa oikealla pöydän ääressä ensimmäisessä kuvassa.

a) Selvitä, minkälainen oli keskiaikaisen sääty-yhteiskunnan rakenne ja mitkä olivat eri säätyjen tehtävät ja asema. (15 p.)

b) Miten tämä rakenne näkyy kuvissa? (15 p.)

Juhlat uuden vuoden kunniaksi.

Haukkametsäystä.

Viiniryöpylän sadonkorjuu

Pyhän Augustinuksen kastaminen

Kuvien lähteet:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8a/Les_Tr%C3%A8s_Riches_Heures_du_duc_de_Berry_Janvier.jpg

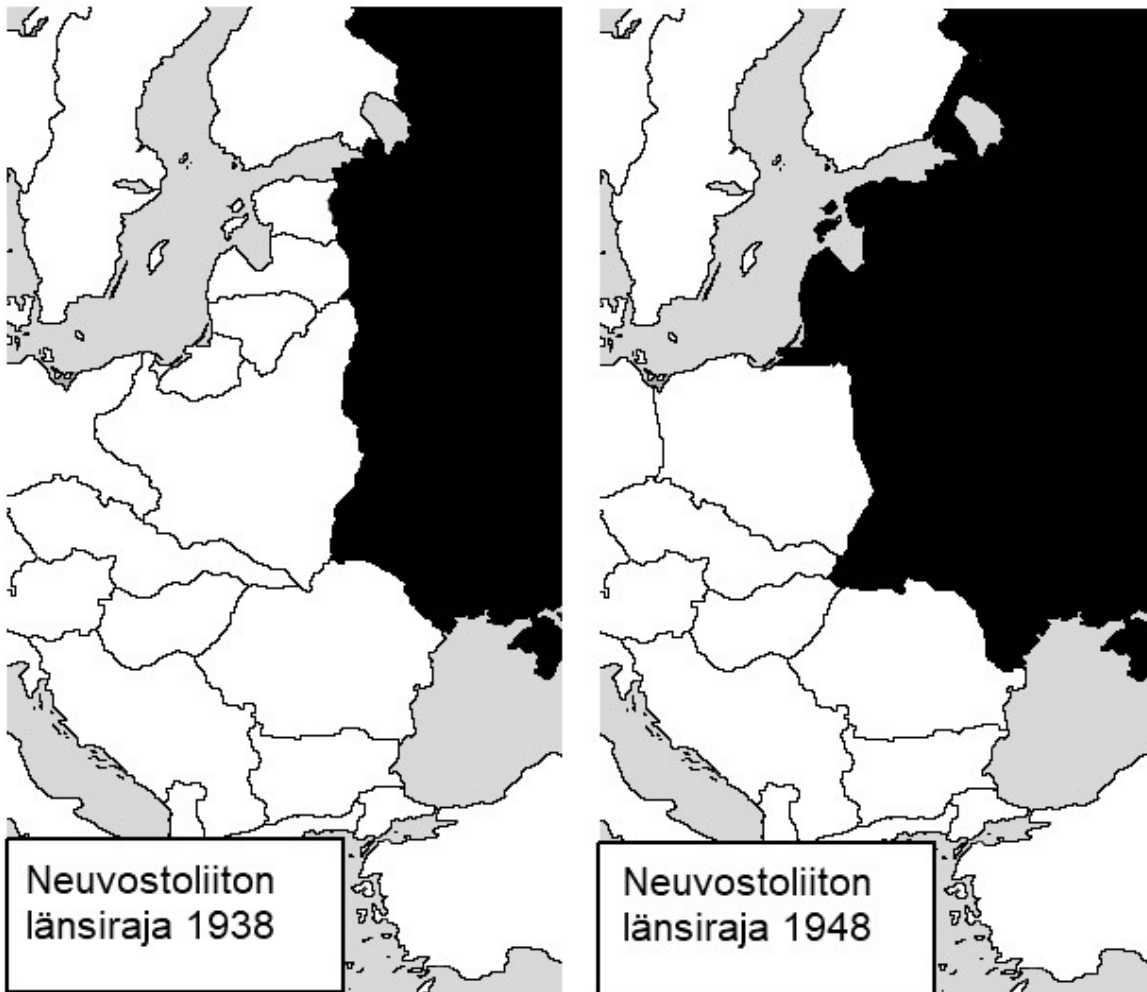
https://en.wikipedia.org/wiki/Tr%C3%A8s_Heures_du_Duc_de_Berry#/media/File:Les_Tr%C3%A8s_Riches_Heures_du_duc_de_Berry_aout.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/72/Les_Tr%C3%A8s_Riches_Heures_du_duc_de_Berry_septembre.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/73/Folio_37v_-_The_Baptism_of_Saint_Augustine.jpg

8. Tutustu oheisiin aineistoihin, jotka kuvaavat Neuvostoliiton aluelaajennuksia Itä-Euroopassa.

- a) Oheiset kartat kuvaavat Neuvostoliiton laajenemista Euroopassa vuosina 1938-1948. Mitkä tekijät selittävät Neuvostoliiton aluelaajennuksia ja vaikutusvallan kasvua Itä-Euroopassa? (8 p.)
- b) Vertaa oheisten tekstikatkelmien antamaa kuvaa Baltian maiden liittämisestä Neuvostoliittoon vuonna 1940. (8 p.)
- c) Millaisia vaikutuksia Neuvostoliiton valta-asemalla oli Itä-Euroopan maiden taloudelle ja kansainväliselle asemalle kylmän sodan aikana. (14 p.)

Vuonna 1940 Itämerenmaiden työkanat kukisti taantumukselliset hallituksensa ja nosti jälleen Neuvostojen lipun liehumaan. Ne olivat unhoittumattoman valon ja riemun päiviä. Latvia, Liettua ja Eesti julistettiin sosialistisiksi neuvostotasavalloiksi. Ne kääntyivät Neuvostoliiton Korkeimman Neuvoston puoleen pyynnöllä hyväksyä ne Neuvostoliittoon. Tämä pyyntö täytettiin.

Itämerenmaiden kansat palasivat neuvostokansojen ystävälliseen perheeseen. Väkinä silvotut kudokset alkoivat kasvaa yhteen. Itämerenmaiden tasavaltojen taloudesta tuli Neuvostoliiton yhtenäisen, herkeämättä kehittyvän talouden erottamaton osa. Liettuan, Latvian ja Eestin kansat tulivat mukaan kommunismin suurenmoiseen rakennustyöhön. Alkoi ryhdistäytyneiden ja uudestisyntyneiden Itämerenmaiden kukoistuksen kausi.

N. N. Mihailov: Kotimaamme kartan äärellä. (Petroskoi, Neuvostoliitto, 1950) [Karjalais-Suomalaisen SNT:n valtion kustannusliike]

Uhkavaatimuksissaan Stalin vaati puna-armeijan joukkojen välitöntä lisäämistä Baltian maissa sekä ”ystävällismielisten” hallitusten muodostamista. Kolme Neuvostoliiton armeijaa valmistautui hyökkäämään Baltiaan, minkä lisäksi voimaan tuli Baltian maiden täydellinen ilma- maa- ja merisaarto. --- Tällä kertaa Baltian maille ei annettu kokonaisia päiviä vaan ainoastaan joitakin tunteja aikaa päättää kohtalostaan. Vuonna 1940 sotilaallinen vastarinta ei tullut kyseeseen, sillä ympäri Baltian maita sijoitetut neuvostojoukot olivat Viron, Latvian ja Liettuan vakinaisia armeijoita huomattavasti suuremmat. ---

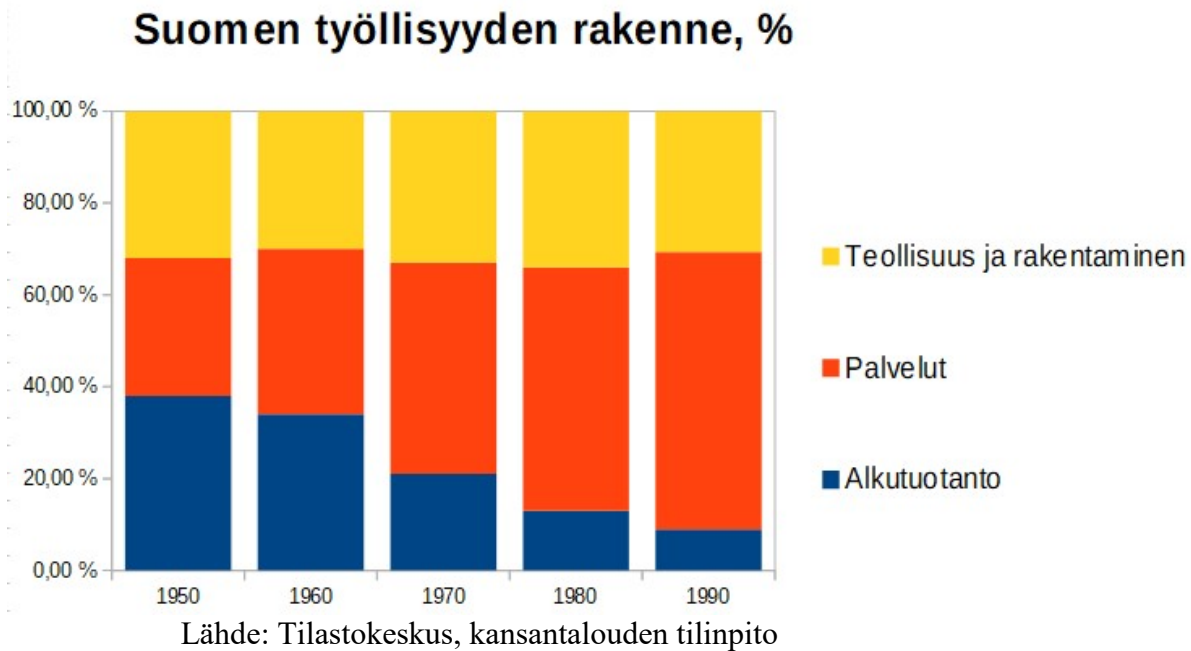
Heti puna-armeijan saavuttua Baltiaan aktiiviset kommunistit alkoivat järjestää kaduilla mielenosoituksia painostaakseen hallitusta eroamaan. Neuvostoliiton panssaroidut ajoneuvot tukivat näitä tilaisuuksia. Neuvostohallinto luonnetapahtumia myöhemmin ”sosialistiseksi vallankumoukseksi”. Venäjältä lähetettiin välittömästi kommunistisen puolueen vanhempia virkailijoita Baltian maiden pääkaupunkeihin muodostamaan neuvostomyönteisiä hallituksia. --- Nämä miehet olivat seuraavat kuukaudet Stalinin käskynhaltijoita, Baltian valtioiden todellisia johtajia.

Virolainen historioitsija Andres Kasekamp teoksessaan Baltian historia (suom. Irina Kyllönen, vastapaino 2010).

9. Oheiset kaaviot ja videoaineisto kuvaavat Suomessa tapahtunutta kehitystä 1960-1990

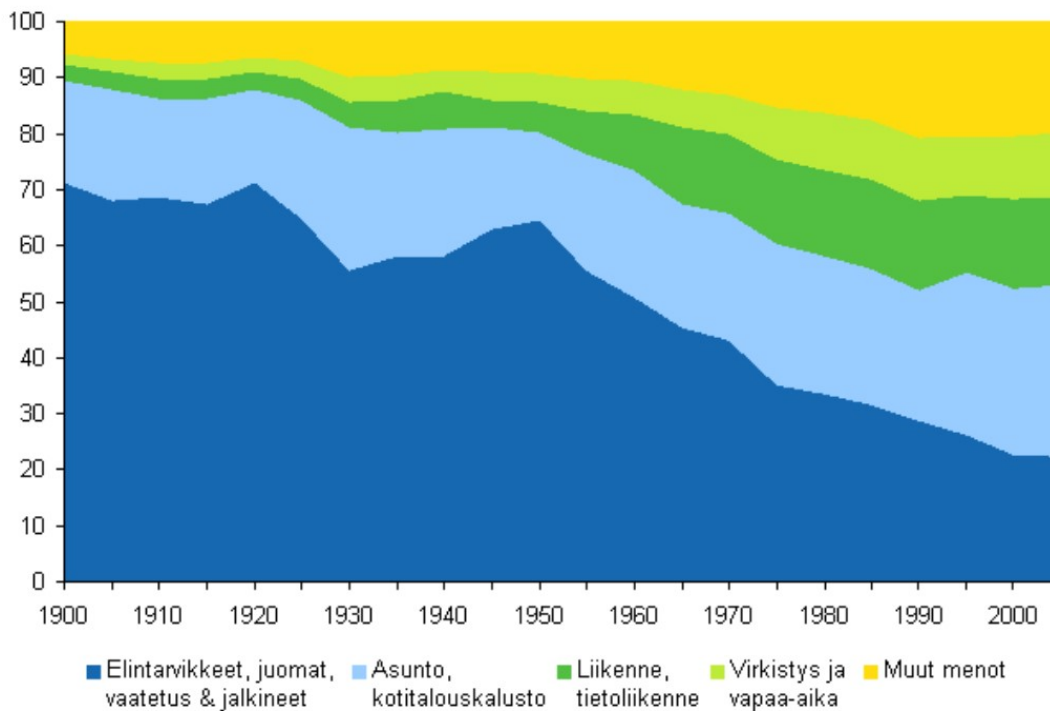
- a) Mitä kaavio 1 kertoo Suomen elinkeinorakenteen kehityksestä vuosina 1950-1990 ja mistä muutokset johtuvat? (8 p.)
- b) Miten suomalaisten kulutus on kaavioiden 2 ja 3 mukaan muuttunut kyseisenä ajanjaksona? (6 p.)
- c) Miten suomalainen elämäntapa muuttui 1950-1990? Käytä apunasi kaavioita ja videoaineistoa. (16 p.)

Kaavio 1

Kaavio 2

Eri kulutusmenoryhmien osuus koko yksityisestä kulutuksesta, prosenttia

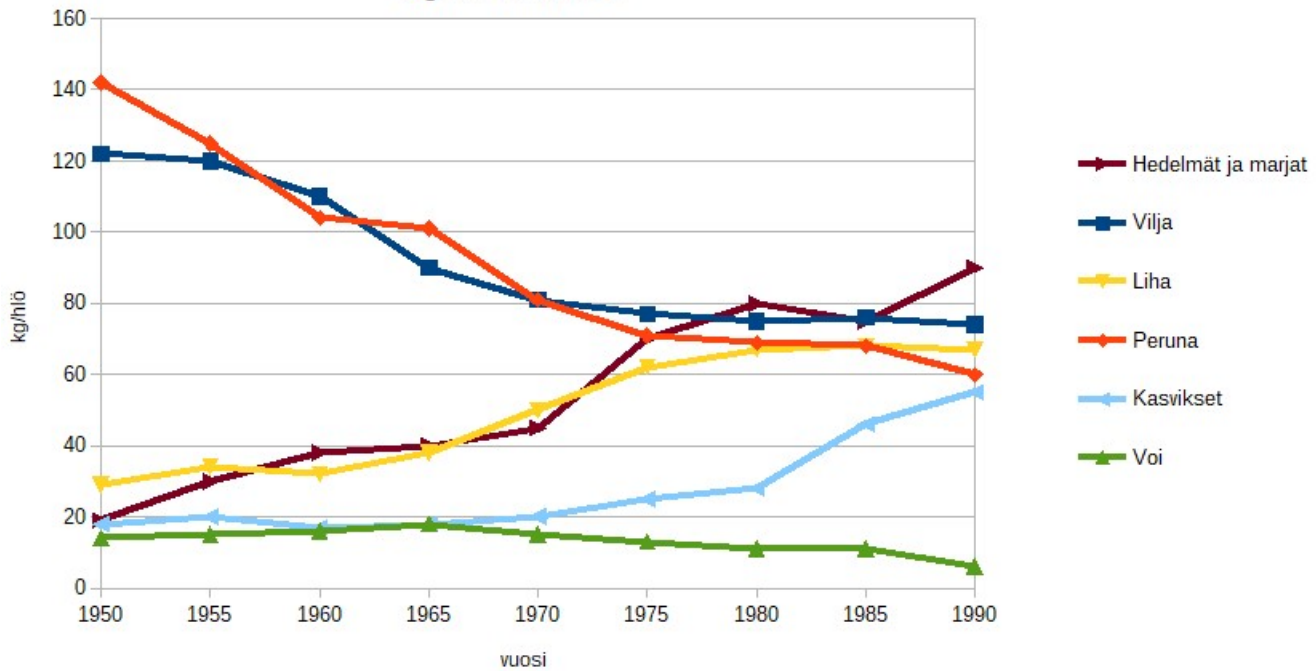

Lähde: Tilastokeskus (<http://www.stat.fi/tup/suomi90/heinakuu.html>)

Kaavio 3

Eräiden elintarvikkeiden kulutus Suomessa

kg/hlö vuodessa

Lähteet: THL, MMM, Tilastokeskus, ravintotase

Videoaineisto

Building houses and roads, Helsinki 1960s.

Video kuvaa rakennustyömaita ja moottoritien rakentamista Helsingissä 1960-luvulla.

Video ei sisällä ääntä.

Lähde: YLE, <https://vimeo.com/143341927>